

Kcynia, 27.03.2024 r.

Szanowni Państwo,

dzisiejsze wydarzenie stanowi jeden z najważniejszych punktów prowadzonego od 2018 roku programu opisu i oznakowania cmentarzy żydowskich w Polsce, zainicjowanego przez **Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego**. W ramach tego programu zebraliśmy informacje o łącznie **1150** cmentarzach żydowskich, które istniały w granicach współczesnej Polski. **338** z nich uzyskało swoje opisy w językach polskim, angielskim i hebrajskim na stronie **zabytek.pl**, a zebrane materiały wykorzystaliśmy także przy tworzeniu naszego muzealnego portalu wiedzy **Wirtualny Sztetl**. Dzięki temu wyjątkowemu przedsięwzięciu, tak jak dziś w Kcyni, oznaczamy w terenie **nekropole żydowskie we wszystkich województwach Polski**. Co istotne, dzisiejsza ceremonia zamyka pierwszy pięcioletni cykl realizacji programu, stanowiąc jego swoiste uwieńczenie.

Upamiętnienie, przy którym się spotykamy, zostało zrealizowane **przez Narodowy Instytut Dziedzictwa w ramach programu „Oznakowanie cmentarzy żydowskich w Rzeczypospolitej Polskiej” finansowanego ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego**. Prezentacja tego upamiętnienia jest wynikiem współpracy Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, Narodowego Instytutu Dziedzictwa oraz Gminy Kcynia. Ceremonie oraz program towarzyszący realizowane są w ramach projektu „Żydowskie Dziedzictwo Kulturowe”, możliwego dzięki grantowi udzielonemu Muzeum POLIN przez Islandię, Liechtenstein i Norwegię oraz przez budżet krajowy.

Szanowni Państwo,

Żydzi zaczęli osiedlać się w Kcyni bardzo dawno temu, jeszcze w okresie Rzeczypospolitej Obojga Narodów – w końcu XV lub początkach XVI wieku. Tutejsza gmina, a wraz nią także cmentarz, mają zatem ponad pięciusetletnie korzenie. Największą liczebność społeczność żydowska w Kcyni osiągnęła w połowie XIX wieku – około tysiąc osób. Gmina żydowska istniała do 1932 r., kiedy to została połączona z gminą w Szubinie. Mimo to Żydzi mieszkali w Kcyni aż do niemieckiej napaści na Polskę na początku II wojny światowej. We wrześniu 1939 r. większość z nich wysiedlono do Generalnego Gubernatorstwa. Pozostałych w mieście rozstrzelano 19 listopada 1939 roku. Zwłoki pogrzebano na Piaśnicy oraz na cmentarzu, na którym się znajdujemy.

Stajemy tu dziś zatem jako kontynuatorzy wielowiekowych tradycji, niosąc sztafetę pamięci w długim łańcuchu pokoleń, a równocześnie jako ci, którym przypadło ich zachowanie, zabezpieczenie i przekazanie naszym następcom. Wspomnijmy nazwiska ostatnich kcynian pochodzenia żydowskiego z września 1939 roku – Toruńczyk, Kalman, Berholc-Papierowicz, Meyer, Buchbunder, Cohn, Gutgold, Jacoby, Koroczyński, Liwczak, Raphael, Rosenberg, Salomon, Süskind, Szmulewicz, Zandman. Niech pamięć o nich ubogaca wiedzę o przeszłości Kcyni i niezwykłym *genius loci* tego miejsca. Oby ich dziedzictwo, które dziś upamiętniamy, trwało i przetrwało jak najdłużej!

Z poważaniem

Zygmunt Stępiński

Dyrektor Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN

Muzeum Historii Żydów Polskich
POLIN

ul. Anielewicza 6 T +48 22 471 03 00
00-157 Warszawa @ museum@polin.pl